

Solidární systém v pojištnictví je udržitelný, říká Kabátek z VZP

22.5.2023 - | Všeobecná zdravotní pojišťovna ČR

Když se rozhledneme po tom, jak funguje zdravotnictví ve vyspělém světě, tak mi asi dáte za pravdu, že se čím dál tím víc klade důraz na prevenci. Myslíte, že stejné trendy se dají vysledovat už taky v Česku?

Celý vyspělý svět stárne, prodlužuje se nám doba dožití a úměrně tomu rostou nároky na zdravotní systém. Zároveň na trh vstupují stále modernější a nákladnější technologie a léčivé přípravky, které dokážou pomáhat pacientům tam, kde se nám o tom ještě před pár lety ani nesnilo. To jsou výzvy všech zdravotnických systémů, zdaleka nejen toho českého. Takže ano, jedna z mála cest, jak mít do budoucna výdaje na zdravotní péči pod kontrolou, je posílená prevence. A to nevyžaduje nic menšího než změnit přemýšlení lidí o svém zdraví. To je běh na velmi dlouhou trať. Čím dřív ho odstartujeme, tím dřív se přiblížíme cíli.

Díky tomu, že si vzal tohle téma za své i současný ministr zdravotnictví, máme u stolu partnera, s nímž debata dostává konkrétní obrysy. VZP už letos přišla s novými benefity, které odměňují klienty třeba za to, že si dojdou na preventivní prohlídku nebo screeningové vyšetření. Snažíme se prevenci vysvětlovat. Příkladem může být i naše poslední marketingová kampaň.

Ta byla poměrně kontroverzní. Rozhodně se nejednalo o klasicky líbivou kampaň zdravotní pojišťovny. Máte na ní už nějaké ohlasy?

Ta kampaň měla být provokativní, nestandardní, iniciační, ale rozhodně ne líbivá. Takže jestli se o ní tady dneska bavíme, protože jste jí zaregistroval, protože budí nějaké otázky, nutí k zamyšlení, tak v podstatě naplnila naše očekávání. Chtěli jsme vyprovokovat debatu, říci jaké jsou náklady na péči, ukázat kolik stojí léčba konkrétních nemocí. Ty horentní sumy, to byla první fáze kampaně k upoutání pozornosti. Následně jsme ve druhé fázi v kontrastu k nim ukázali na zanedbatelné náklady na preventivní vyšetření, které nás před nákladnou léčbou mohou leckdy chránit. Říkáme, že každý z nás může pečovat o svoje zdraví a každý se může podílet na tom, že solidární systém zůstane udržitelný. Ve chvíli, kdy by on sám nebo někdo z jeho blízkých potřeboval nákladnou péči, že na ni stále bude. Takhle funguje solidární systém.

Takže jste ani na chvíli nepochyboval? Nebál jste se, jak vaši klienti budou na eshop, ve kterém si mohou „koupit“ ledvinu, reagovat?

Když jsem viděl úplně první návrhy, tyhle pochyby jsem měl. Obával jsem toho, aby mezi lidmi nebudila dojem, že si budou muset připlácet na péči. Nakonec těch negativních ohlasů bylo minimum, ukázalo se, že naši klienti jsou chytrí, pochopili, co tím chceme říct. Záměr a zpracování nakonec dobře hodnotili i profesionálové, pokud vím, získala kampaň zlato ve své kategorii v žebříčku hodnocených reklam (*pozn.: ADC Czech Creative Awards 2023*).

Máte pocit, že lidé slyší na tu výzvu, aby si více všímali svého zdraví, dbali na prevenci?

Tady je určitě velký prostor pro zlepšení. Když se podíváme na účast na preventivních prohlídkách, které mají včas zachytit onkologická onemocnění, pak například na screening tlustého střeva a konečníku chodí necelých 30 procent těch, co by měli. Jedná se přitom o rychlé, bezbolestné vyšetření, které nás může ušetřit zdoluhavé léčby s nejistým výsledkem. Situace se evidentně v čase postupně vyvíjí, spokojeni ale být nemůžeme. Proto nesmíme resignovat na posilování povědomí o nutnosti prevence, na kampaně, na veřejnou debatu, vzdělávání atd.

Platí, že ženy jsou v tomto směru uvědomělejší?

Určitě ano, pokud se na to podíváme opět optikou čísel, například na preventivním mamografickém vyšetření či na pravidelné gynekologické prohlídce se pohybuje někde mezi 50 a 60 procenty, tam jsme dokonce nad evropským průměrem. Ženy tedy evidentně o zdraví lépe dbají, jsou zodpovědnější.

Vidíte prostor pro zařazení dalšího screeningu, který by byl běžně hrazený z veřejného zdravotního pojištění?

Určitě ano, už od ledna loňského roku funguje screening plic. To je určitě zajímavý projekt, který cílí na silné kuřáky, současné i bývalé. Nabízí CT vyšetření plic, které má potenciál odhalit případný nádor v raném stadiu, kdy je naděje na přežití násobně vyšší oproti třetímu, čtvrtému stadiu této choroby. Za patnáct měsíců trvání screeningu se do něj zapojilo asi pět tisíc našich klientů. Zachyceno bylo 85 nádorů. To jsou čísla, která potvrzují, že to má smysl.

Diskutujeme ale i o zcela nových programech, na stole je prevence karcinomu prostaty. Brzy nabídneme mužům odborně garantované vyšetření k včasnému odhalení této diagnózy. Rozhodnutí o tom, jakých diagnóz by se screeningové programy měly týkat, je hlavně na odborných autoritách, odborných společnostech. A ta debata se vede.

Jaký benefit mají takové screeningy pro pacienta?

Tak ten nejzásadnější se týká jeho vlastního zdraví, může se včas dozvědět o nějakém zdravotním riziku, může být vyléčen z onkologických onemocnění. Takový systém preventivních vyšetření a prohlídek, který nabízí český zdravotnický systém, není vůbec samozřejmý ani ve srovnání s evropskými zeměmi, určitě se nemáme za co stydět. A lidé by jej měli co nejvíc využívat právě ve svém vlastním zájmu.

Možná ale i takový benefit je pro někoho málo uchopitelný, proto VZP přichází s naprosto jasným vzkazem vůči svým klientům: pokud sdílíte naši snahu k udržitelnosti systému, nabízíme vám za to bonus. Dnes je to tisícikorunový příspěvek třeba na masáž za to, že si dojdete na jeden ze screeningů. Brzo ale nabídku rozšíříme. Tohle jsou kroky, které pojišťovna může dělat sama, bez změny legislativy, v rámci našeho fondu prevence vymýšlíme nové programy, které na jedné straně mohou motivovat k nějakému vyšetření, na straně druhé ten benefit sám o sobě zase zapadá do kolonky „prevence“.

Abych dal příklad, když si dojdete na preventivní prohlídku u svého praktika, VZP vám dá pět set korun na dentální hygienu. Směr, kterým uvažujeme, jsou i násobně vyšší příspěvky například na nehranou lázeňskou péči nebo wellness, které by přesvědčily i váhající.

Vraťme se ale na začátek. Udržitelnost se dnes skloňuje ve všech pádech, ve všech odvětvích. Jak vidíte do budoucna udržitelnost současného zdravotního systému? Lidé stárnou, léky zdražují... Vysoce inovativní moderní léky stojí skutečně závratné sumy, na stranu druhou máme dlouhý seznam léků, které zlevňují díky tomu, že přichází jejich následující generace, tzv. generika, která jsou výrazně dostupnější. Je role pojišťoven i Státního ústavu pro kontrolu léčiv vést v podstatě nekončící vyjednávání s dodavateli léčivých přípravků o jejich ceně. VZP je u stolu a v aktivní lékové politice velmi úspěšně.

Ale máte pravdu, jsou tu další výzvy, inovativní léky, nové technologie, personalizované léky a léčivé přípravky atd. Tyhle vstupy zdravotní péči skutečně zdražují. Situace je ale stabilní a může zůstat, samozřejmě pokud se nestane něco zcela mimořádného mimo jakoukoli předvídatost.

Jinými slovy, nemáme se čeho bát?

Současný solidární systém je ve střednědobém horizontu udržitelný, pokud se i my jako pojišťovny

budeme chovat racionálně, snažit se aktivně hledat úspory v systému, budeme řešit popsané otázky prevence. To je záležitost strategických rozhodnutí.

Zároveň je fair říct, že bude vznikat větší tlak na stát jako garanta plateb za státní pojištění (*pozn.: důchodci, lidé v evidenci úřadu práce, děti apod.*). V plánování dalších kroků je pro nás proto velmi důležité, že se nově počítá s pravidelnou valorizací těchto částek, která bude zohledňovat inflaci, růst mezd apod.

Když jste přebíral pojišťovnu, nebyla na tom ekonomicky zrovna dobře, teď je na tom mnohem lépe. Kde byste tedy viděl po všech zkušenostech možnost pro zlepšení, jaká by měla být třeba ta strategická rozhodnutí, kde hledat zdroje či úspory. Jsou to poplatky u lékaře, jsou to nadstandardy, o kterých se hovoří?

Nadstandardy a poplatky u lékaře, to jsou věci, o kterých se často mluví, na jedné straně se vyzdvihují, na druhé zatracují. To téma je zkrátka sexy. První éru poplatků u lékaře jsem poprvé zažil za Tomáše Julínka, kdy jsem přišel na ministerstvo zdravotnictví. Nejvíce se řešily právě poplatky, přestože na stole ležela celá řada jiných záměrů, které by problémy skutečně posunuly. Všichni víme, jak to dopadlo. My jsme Středoevropané, poměrně konzervativní národ, poplatky vnímáme velmi citlivě. Je to bezesporu nástroj, který může omezit nadužívání péče, aby klient čerpal jen to, co by měl, apod. Myslím ale, že začít bychom měli jinde.

Povídejte...

Nedávno jsem četl zprávu WHO, podle které je u nás až pětina fakultní péče poskytovaná nadbytečně. 20 %! To je z hlediska obejmu úhrad opravdu velký balík peněz za výkony, které jsou zbytečné, nadbytečné, duplicitní. Prováděné opakovaně, protože si mezi sebou pracoviště neumí vyměnit dokumentaci, ať už se jedná o zobrazovací metody jako rentgeny, CT apod., nebo třeba laboratorní výsledky. Tohle je třeba z mého pohledu jedna z věcí, která by se měla řešit. A jsem rád, že na to ministerstvo zdravotnictví slyší.

Druhá věc je průchod pacienta celým procesem léčby. Racionalizace postupů, posílení pozice praktika, který by měl pacienta nasměrovat k dalšímu postupu, tam, kde má být léčen. I tady jsou značné rezervy a vznikají zbytečné náklady.

A do třetice jedna naprosto konkrétní novinka, na které VZP aktuálně velmi intenzivně pracuje. Jedná se o tzv. Bundled Payments systém, kterým jsme se inspirovali ve Velké Británii či Švédsku. Jedná se o takový model úhrady, kde je zjednodušeně řečeno poskytovatel placen za vyléčení pacienta. Nikoli za léčení. Chceme našim smluvním partnerům nabídnout úhradu za komplexní výkon, zainteresovat je na výsledku. Motivovat je k tomu, aby byl pacient co nejdříve a co nejlépe vyléčen, včetně například intenzivní či následné rehabilitace, pokud bychom se měli bavit třeba o totálních endoprotézách. Právě ty spolu s vybraných kardiologickým zákrokem chceme od příštího roku nabídnout v pilotní fázi projektu některým z nemocnic. Abychom otestovali, zda je tento model životaschopný také v českých vodách. Věřím, že ano. Z hlediska kvality péče by to byl ohromný přínos hlavně pro naše klienty.

Poslední otázka, v jaké kondici je VZP?

VZP v současné době ve velmi solidní kondici, nemáme problémy s úhradami, na účtech jsou nižší desítky miliard korun. Zároveň se nám daří do Česka dostávat tu nejmodernější léčbu. Pokud se nepletu, jsme asi desátí v žebříčku evropských zemí. Jsem velmi pokorný, ale do budoucna hledím s optimismem.

<https://www.vzp.cz/o-nas/aktuality/solidarni-system-v-pojistovnictvi-je-udrzitelny-rika-kabatek-z-vzp>